

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Божидар Иванов Йорданов, доктор,
декан на Факултет по Дентална медицина, МУ - София
ръководител на катедра Протетична дентална медицина,
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
„доктор на науките“

Професионално направление: Дентална медицина

Докторска програма: Дентална клинична алергология

Автор: доц. д-р Илияна Любомирова Стоева, доктор

Катедра: „Образна диагностика, дентална алергология и физиотерапия“, Факултет по Дентална медицина, Медицински университет – Пловдив

Тема: „Професионално-обусловена кожна и респираторна симптоматика сред дентално-медицинския персонал“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с Правилника на МУ – Пловдив, ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ и включва следните документи:

- Заявление (по образец) до Ректора на МУ – Пловдив за допускане до официална защита с опис на документите;
- Протокол от разширен КС за предварително обсъждане на дисертационния труд и взетите решения за стартиране на процедура и състав на научно жури;
- Автобиография в европейски формат - с подпис;
- Диплома за ОНС „доктор“ - нотариално заверено копие;
- Дисертационен труд за ОНС „доктор на науките“ и автореферат към него на електронен и хартиен носител;
- Списък на публикациите и научните трудове по темата на дисертационния труд;
- Списък на забелязаните цитирания;

- Копия на публикациите и научните трудове по темата на дисертационния труд - с подписи;
- Декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи (по образец);
- Информационна карта на НАЦИД за защитен дисертационен труд на български език;
- Информационна карта на НАЦИД за защитен дисертационен труд на английски език.

Докторантката е приложила документи за публикувана глава в колективна монография – общо 3 в две монографии и 12 публикации в специализирани научни списания, вкл. с импакт фактор.

2. Кратки биографични данни за докторантката

Доц. д-р Илияна Любомирова Стоева, доктор, е родена на 18 май 1977 г. в гр. Благоевград.

1996 г. – завършва Езикова гимназия “акад. Людмил Стоянов” гр. Благоевград, изучавани езици - френски и английски език;

2002 г. – завършва висше образование „магистър по дентална медицина“ в МУ - София, Факултет по Дентална медицина;

2004 г, 2008 г. - редовен докторант в катедра Образна и Орална Диагностика и специализант в катедра Протетична дентална медицина, ФДМ, МУ - София;

2008 г. – 2010 г. - редовен асистент в катедра Образна и орална диагностика, Факултет по Дентална медицина, МУ - София;

2009 г. - ОНС „доктор“ в МУ – София, Факултет по Дентална медицина - защитен успешно дисертационен труд на тема „Интраорална контактна свръхчувствителност към зъбопротезни материали“;

2010 г. – редовен асистент в катедра Образна диагностика, физиотерапия и алергология, Факултет по Дентална Медицина, МУ - Пловдив;

2010 г. – Придобита специалност Протетична дентална медицина;

2011 г. - 2012 г. – главен асистент в катедра Образна диагностика, физиотерапия и алергология, Факултет по Дентална Медицина, МУ - Пловдив;

2012 г. – доцент в катедра Образна диагностика, физиотерапия и алергология, Факултет по Дентална Медицина, МУ - Пловдив;

2015 г. - Призната специалност „Дентална клинична алергология“;

2020 г. - Ръководител катедра Образна диагностика, дентална алергология и физиотерапия, ФДМ, МУ – Пловдив, и заместник Декан по Научно-изследователската дейност, Факултет по Дентална медицина, МУ – Пловдив;

Владее френски и английски език.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Представеният ми за рецензиране дисертационен труд е актуален и с голямо значение за всички специалности от денталната медицина, тъй като разглежда съвременните методи за оценка на разпространението, рисковите фактори и алергичните механизми при професионално-обусловена кожна и респираторна симптоматика сред дентално-медицинския персонал. До момента в България няма извършен съвременен анализ на проблема по отношение на етиологията, клиниката, диагностиката, лечението и профилактиката на сенсibiliзацията към професионални алергени.

4. Познаване на проблема

В литературния обзор докторантката представя аналитично и аргументирано проблема за въздействието на професионално-обусловените алергични реакции върху дентално-медицинския персонал.

При анализа на литературните данни доц. Стоева аргументира нуждата от актуална информация в страната по проблема, която ще позволи да се подготвят специфични стратегически мерки за ограничаване на възникването и развитието на нежелани реакции към химически съединения от професионалната среда, които да бъдат заложени още по време на обучението на студентите по Дентална медицина, зъботехника и сестрински грижи.

Подчертава се факта, че за успешна диагностика на професионално-обусловените кожни и респираторни реакции е необходимо да се познават не само установените до сега алергени, но и настоящия спектър от алергени в резултат на непрекъснатото произвежданите нови материали с нови химични съединения.

5. Методика на изследването

Използвани са съвременни методи за идентифициране на контактни алергени в съвременните дентални материали и дезинфектанти – с използване на стандартизирани алергени на Chemotechnique Diagnostics, Vellinge, Sweden. Анкети за проучване на разпространението, характеристиката и рисковите фактори за възникване на кожни и респираторни реакции, свързани с работната среда. Клинични изследвания и кожно-алергични тестове - епикутанни и прик тестове. С помощта на компютърна програма е създадена методика за регистриране на дентално-медицинския персонал с професионално обусловена кожна или респираторна симптоматика.

Всички данни са обработени статистически.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на доц. д-р Илияна Стоева е написан на 270 стандартни страници. Структуриран е правилно. Съдържа: използвани съкращения; въведение; литературен обзор с анализ; цел и задачи; собствени изследвания; материал и методи; резултати и обсъждане; заключение; изводи; библиография с 546 литературни източника – 8 на кирилица и 538 на латиница. Научният труд е онагледен с 57 таблици и 45 фигури.

Въведението представя значимостта на разглеждания проблем от дентална и общо медицинска гледна точка.

В литературния обзор се дискутират най-важните аспекти на съвременната проблематика, свързана с алергизация потенциал на денталните материали и дезинфектанти – епидемиологични данни за професионално обусловената кожна и респираторна симптоматика, характеристики на контактния дерматит, респираторната свръхчувствителност и др.

Собствените изследвания включват поотделно използваните материали и методи – прицелни групи за проведените анкети по първа и втора задача, идентифициране на контактните алергени в съвременните дентални материали и дезинфектанти, използване на дентална скринингова серия с 30 алергена (10 допълнителни) за установяване на клиничните изяви и разпространението на алергените в професионална среда, функционална система за управление на релационни бази данни със софтуерен продукт Microsoft Access и др.

Дизайнът на проучването е представен в табличен вид и визуализира изследваните групи дентално-медицински персонал, основните методи и отчитането на резултатите. Собствените изследвания в дисертационния труд спазват дизайна на проучването и това дава възможност на читателя да проследи както използваните методи, така и получените резултати. Направено е обсъждане на резултатите по всяка задача, както и финално обобщение, от което са формулирани изводите – 9 на брой.

Дисертационният труд завършва с авторски изводи, свързани с епидемиологията на професионално обусловената кожна симптоматика, най-значимите рискови фактори за възникването и при отделните групи изследвани лица, включително анамнестичните данни – една четвърт от дентално-медицинския персонал страда от професионално обусловена респираторна симптоматика, оценка на стандартната серия за комплексна алергологична диагностика при съмнение за професионална алергия, честота на контактния дерматит.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приемам теоретичните и научно-приложните приноси, които са с оригинален характер за оценка на разпространението на професионално обусловената кожна и респираторна симптоматика сред дентално-медицинския персонал в страната

Изведени са рисковите фактори за възникване на професионално обусловената кожна и респираторна симптоматика сред дентално-медицинския персонал.

Направена е оценка на ролята на алергичните механизми при възникването на професионално обусловени кожни реакции сред дентално-медицинския персонал.

Идентифицирани са контактните алергени от денталните материали, защитните средства и дезинфектантите.

Създаден е електронен регистър за дентално-медицинския персонал с професионално обусловена кожна и респираторна симптоматика.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите във връзка с дисертационния труд са напълно достатъчни – 3 участия в учебници и монографии и 12 публикации в специализирани научни издания, от тях 3 с импакт фактор.

9. Лично участие на докторантката

Дисертационният труд е лично дело на доц. д-р Стоева. Представените материал и методика са коректно подбрани и прецизно използвани за получаване на достоверни научни резултати и изводи.

10. Автореферат

Представеният автореферат в обем 60 страници е структуриран правилно според изискванията и отразява основните резултати, постигнати в дисертационния труд.

11. Критични забележки и препоръки

В автореферата са пропуснати методите по задача 3.

12. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам резултатите от дисертационния труд да бъдат представени в български и международни специализирани издания и на научни форуми, за да станат достояние на лекарите по дентална медицина.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ - Пловдив. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на МУ – Пловдив.

Дисертационният труд показва, че докторантката доц. д-р Илияна Стоева, доктор, **притежава** задълбочени теоретични знания и клинични умения по научната специалност **Дентална клинична алергология**, като **демонстрира** качества и способности за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **убедено ще гласувам да се присъди образователната и научна степен "доктор на науките"** на доц. д-р Илияна Любомирова Стоева, доктор, в докторска програма **Дентална клинична алергология**.

22 февруари 2021 г.

Рецензент:

Проф. д-р Божидар Йорданов, доктор